

2020-11-05
S2020/08098 (delvis)**Socialdepartementet**Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag att kartlägga processer och arbetsmoment i smittskyddsarbetet

Uppdraget

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att göra en kartläggning av huvudsakliga processer och arbetsmoment i det nationella, regionala och lokala smittskyddsarbetet samt, med utgångspunkt i kartläggningen, identifiera moment som skulle kunna effektiviseras eller förenklas med hjälp av digitala stöd. Kartläggningen ska främst fokusera på processer vid olika typer av smittutbrott, t.ex. coronapandemin, men kan även inkludera delar som ingår i det bredare och löpande smittskyddsarbetet. Uppdraget ska i första hand utgå ifrån regionala och lokala aktörers perspektiv, t.ex. inom primärvård, regionala smittskyddsenheter eller kommuner. Verksamheter som på olika sätt stödjer smittskyddsarbetet på t.ex. internationell nivå, kan inkluderas om så anses lämpligt. Av särskilt intresse är att kartlägga behov rörande tillgången till olika typer av data som kan utgöra stöd vid insatser från det offentliga eller som grund för samhällsinformation vid ett smittutbrott.

Folkhälsomyndigheten ska i arbetet med uppdraget föra dialog med E-hälsomyndigheten, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Datainspektionen samt andra myndigheter med ansvarsområden som kopplar till uppdraget. E-hälsomyndigheten har också ett särskilt uppdrag att kartlägga digitala stöd och tillämpningar inom smittskyddsarbetet i ett urval länder (dnr S2020/08097) Folkhälsomyndigheten ska även föra dialog med Sveriges Kommuner och Regioner.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 april 2021. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Dagens smittskyddsarbete innehåller många olika delar, t.ex. förebyggande insatser (lokalt, regionalt eller nationellt), epidemiologisk uppföljning, vaccinering, information, kommunikation och smittspårning. Det sistnämnda området har också uppmärksammats särskilt under coronapandemin och denna verksamhet står, enligt tidigare kartläggningar, för en stor del av de totala kostnaderna för det sammanlagda smittskyddsarbetet. Smittspårningsarbetet fokuserar vanligtvis på mindre eller avgränsade utbrott av anmälningspliktiga sjukdomar. Vid en situation med en utbredd samhälls-smitta som Sverige haft under coronapandemin blir det dock svårt för smittskyddsverksamheterna att hinna hantera det stora antalet fall som kommer samtidigt.

Det är önskvärt att hitta sätt att effektivisera smittskyddsarbetet i samband med t.ex. pandemier. Exempel på möjligheter som lyfts med koppling till spridningen av det nya coronaviruset är nyttjandet av anonymiserade och aggregerade användargenererade data samt andra datamängder som satellit-data och avloppsvatten. Det kan t.ex. handla om användningen av olika typer av applikationer (appar) som finns i mobiler för just hantering av användargenererade data men även för olika typer av kommunikationsinsatser. Dessa appar kan i olika utsträckning stödja eller underlätta smittspårningsarbetet för olika aktörer. Ett stort antal länder har tagit fram sådana appar och på EU-nivå har ett gemensamt arbete gjorts för att möjliggöra gemensamma riktlinjer och standarder för hur apparna ska utformas och fungera. Det finns även flera risker med användandet av appar som verktyg för att spåra smittspridning, och ska sådana användas så måste de respektera regler om bl.a. dataskydd och integritet samt informationssäkerhet. Folkhälsomyndigheten lyfte i rapporten Insatser vid nya utbrott av covid-19 att det finns flera aspekter som behöver utredas vidare innan en eventuell app kan börja användas i Sverige. Utöver frågor kring påverkan på t.ex. den personliga integriteten så tar myndigheten upp att det är viktigt med en dialog med hälso- och sjukvården om förutsättningar och behov att hantera en sådan app. Svenska myndigheter och regioner får i dag statistik och data genom flera andra källor och kanaler som används för att bekämpa smittspridningen. Det är viktigt att nya digitala verktyg fyller ett tydligt behov för att de

ska bli verkningsfulla, att den personliga integriteten kan respekteras samt att informationen inte kommer i orätta händer.

Utöver appar som använder positionering finns även andra appar, digitala stöd eller verktyg som kan stödja smittskyddsarbetet. Det kan t.ex. handla om appar för egenrapportering av hälsotillstånd, programvaror som sammanställer och visualiserar data om utbredning av en smitta och som ligger till grund för olika typer av analyser, prognoser eller scenarier samt applikationer som kan underlätta kontakter mellan olika aktörer i smittspårningsarbetet eller som stöd för diagnostik och behandling. Sådana verktyg kan ha större potential att stödja smittskyddsarbetet än appar som använder positionering då det i nuläget inte finns något entydigt stöd för att dessa appar kunnat motverka smittspridning i större skala vilket delvis kan förklaras av att arbetet fortfarande är i utvecklingsfasen. En annan viktig aspekt av smittskyddsarbetet är att kunna kontrollera smittspridning vid resande. Även här har det utvecklats olika former av digitala stöd.

Målet för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter och dessa möjligheter bör användas fullt ut inom relevanta sektorer. Regeringen har också vid olika tillfällen lyft att en ökad digitalisering i välfärdssektorn har potential att bidra till såväl effektiviseringar som ökad delaktighet, kvalitet och säkerhet i dessa verksamheter. Sverige har vidare genom en väl utbyggd digital infrastruktur och en teknikvan befolkning bättre förutsättningar än många andra länder att använda digitala verktyg som ett stöd i hälso- och sjukvården. Dessa förhållanden kan även nyttjas i smittskyddsarbetet i syfte att tillhandahålla digitala stöd till olika aktörer för att bryta smittkedjor eller stävja utbredningar av utbrott.

För att hälso- och sjukvården ska kunna tillvara digitaliseringens möjligheter är det därför viktigt att den digitala utvecklingen möter de behov av digitala stöd av olika slag som finns hos berörda personalgrupper och i vissa fall bland medborgare. I dagsläget finns ingen översiktlig beskrivning över de processer och arbetsmoment i det regionala och lokala smittskyddsarbetet, eller vilka behov som de som arbetar inom dessa verksamheter har för att utveckla eller effektivisera dessa processer. Mot bakgrund av detta så finns

behov av en kartläggning som även inkluderar en analys rörande moment som är särskilt resurskrävande och som skulle kunna effektiviseras eller förenklas med hjälp av digitala stöd.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Lovisa Persson

Kopia till

Statsrådsberedningen SAM
Finansdepartementet BA, K
Datainspektionen
E-hälsomyndigheten
Myndigheten för digital förvaltning
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Socialstyrelsen
Sveriges Kommuner och Regioner